

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ « ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ »

Ἐν τόμῳ ΚΒ' (1952) σ. 33 - 59 τῆς ἐπὶ χεῖρας Ἐπετηρίδος ἐδημοσίευσα τὸ πρῶτον τὸ Περίγραμμα τοῦτο, περιέχον 206 λήμματα, θεωρῶν τὴν σύνταξιν τοῦ ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν καὶ βάσιν τῆς ἐπιχειρηθησομένης τυχὸν συγγραφῆς τῆς ἱστορίας τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου· ὡς πρώτη¹ ἀπόπειρα συντάξεως συστηματικοῦ Περιγράμματος τῆς περιόδου ταύτης τῆς ἱστορίας τοῦ Δικαίου, ἐπαρουσίαζε τοῦτο πολλὰς ἐλλείψεις, ὧς ἐκ τούτου δ' ἠναγκάσθην, μετὰ τετραετίαν νὰ δημοσιεύσω τοῦτο ἐκ νέου (ἐν ΕΕΒΣ ΚΥ' 1956, σ. 164 - 197), τῶν λημμάτων ἀνελθόντων εἰς 380. Αἱ παραλείψεις ὁμως ἔξακολουθοῦν, ἀτυχῶς, νὰ εἶναι πολλαί· κατὰ τὰ δύο μόνις διαρρέυσαντα ἀπὸ τῆς β' ἐκδόσεως ἔτη, ἐσημείωσα 41 νέα λήμματα, τινὰ τῶν ὁποίων ὀφείλονται εἰς μεταγενεστέρας ἐκδόσεις, τὰ περισσότερα ὁμως εἰς ἀναδιφήσεις παλαιότερων δημοσιεύσεων. Ἐνόμισα, ὅτι θὰ παρῆεν ἐνδιαφέρον ἢ ἀνακοίνωσις σήμερον τῶν νέων τούτων λημμάτων.

Ἐν πρώτοις εἰς τὰς συντομογραφίας (ΚΒ' σ. 39 καὶ ΚΥ' σ. 165 - 166) δέον νὰ προστεθῶσιν αἱ ἑξῆς :

- Α ρ γ ε ν τ ῖ = Ph. Argenti, Chius vincta or the occupation of Chios by the Turks (1566)... Cambridge 1941.
Κ α λ ι ν δ έ ρ η = Μιχ. Καλινδέρη, Τὰ λυτὰ ἔγγραφα τῆς δημοτ. Βιβλιοθήκης Κοζάνης (Θεσσαλονίκη 1951).
Π ε τ ρ ο π ο ύ λ ο υ = Γ. Α. Πετροπούλου, Νοταριακαὶ Παράξεις Παξῶν (Ἀθ. 1958).

1365. Δίπλωμα Φιλίππου Β', ἡγεμόνος τῶν Ἀνδηγαυῶν, ἐπικυροῦν δύο προγενεστέρας (τοῦ 1357) ἀποφάσεις τοῦ ἀδελφοῦ του Ροβέρτου,

¹ Παλαιότερον ἐγένετο ἀπόπειρα συντάξεως τοιοῦτου Περιγράμματος, ἀλλ' ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἱστορίας τοῦ Βυζαντινοῦ Δικαίου, ὑπὸ τοῦ Zachariã von Lingenthal (Delineatio 1839, σ. 85 ἐπ. καὶ Geschichte d. griech. röm. Rechts, 1892, σ. 46 - 51) ἐξ 70 λημμάτων. Ἐπὶ τῇ βάσει τούτου, ἐγένοντο μεταγενεστέρας τὰ περιγράμματα τοῦ G. W. E. Heim bach, ἐν Ersch - Gruber, Allg. Encycl., τ. 87 (1869), σ. 1 ἐπ. καὶ τοῦ Γ. Α. Πετροπούλου, Ἱστορία καὶ Εἰσηγήσεις τοῦ ρωμ. Δικαίου (1944), σ. 267 - 273 καὶ ἐν Μ.Ε.Ε., τ. 10, σ. 640β - 641α.

- καθ' ἃς ἀνεγνωρίζοντο ἅπαντα τὰ προνόμια 33 ὀρθοδόξων ἱερέων τῆς ὑπαίθρου Κερκύρας, προνόμια πηγάζοντα ἀπὸ τοῦ δεσπότη τοῦ Ἡπείρου Μιχαὴλ Β' (1246), ἐδ. ὑπὸ Ἰω. Α. Ρωμανοῦ, ἐν ΔΙΕΕΕ 2 (1888 - 1889) σ. 587 ἐπ.
1535. Ἀπόσπασμα ἀγναμὲ ὑπὲρ Χίου, σχετικῶς πρὸς τὸ δικαίωμα τοῦ διαθέτειν, ἐδ. ὑπὸ St é r h a n o p o l i, σ. 13 σημ. 3.
1572. Βεράτιον σ. Σελήμ Β' ὑπὲρ πΚ. Ἱερεμίου Β' « ...πᾶσαν ἐξουσίαν τοῦ ἔδωκε καὶ δεσποτεῖαν εἰς πάντας τοὺς... ἱερωμένους καὶ λαϊκούς, καὶ νὰ κάμῃ κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ τὴν πίστιν αὐτοῦ, νὰ μὴ δὲν ἔχη κανένα ἐμπόδιον ἀπὸ τινος... » (Πατριαρχ. Κπ. Ἱστορία, ἐν Τυρκογραεσία σ. 177).
1636. Προνόμια ὑπὲρ τῆς ἑλλ. Κοινότητος Στεφανουπόλεως τῆς Τρανσυλβανίας, χορηγηθέντα ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Rákoczy, περιέχονται ἐν χφ. 976 Βιβλ. Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας' πρβλ. N. C a m a r i a n o, ἐν π. Balcania 6 (1943) σ. 204 ἐπ.
1640. Ὁρθόδοξος Ὁμολογία τῆς πίστεως τῆς... Ἀνατολικῆς, συνταχθεῖσα ρωσιστιῶν ὑπὸ Πέτρου Μογίλα, μητρο. Κιέβου, ἀνεδ. ἐν μεταφράσει ὑπὸ I. Μεσολωρά, Συμβολικὴ (1883) Α' σ. 474-487. Περὶ τοῦ γάμου σχέσιν ἔχουν αἱ ἐρωτήσεις ἤθ', ρ', ρα', ριε', ρις'.
1696. Ψήφισμα 19 Μαΐου Ἐνετ. Γερουσίας, περὶ τρόπου ἐκλογῆς μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων ἐν Πελοποννήσῳ, ἐδ. ὑπὸ Ἰακ. Βισβίτζη, ἐν ΕΑΙΕΔ 7 (1956) σ. 5 ἐπ.
1699. Συνθήκη τοῦ Κάρολιτς, τῆς 16/26 Ἰαν., μεταξὺ Τουρκίας καὶ Αὐστρίας, ἐξ 20 ἄρθρων.
1700. Γράμμα πατρ. καὶ συνοδ. περὶ κωλυμάτων γάμου ἐκ πνευμ. συγγενείας, ἐδ. ὑπὸ Γεδεών, Καν. Διατ. Α' σ. 166 ἐπ. καὶ ὑπὸ Θεοτοκά σ. 167, ἐκ χφ. Κριτίου σ. 246.
1704. τῆς 15 Σεπτ. Φιρμάνιον περὶ φορολογίας τῶν εἰς γάμον ἐρχομένων παρθένων, τέκνων ραγιαδων, μνημ. ὑπὸ Ἰ. Βασδραβέλλη, ἐκ κώδ. 10. σ. 85 Ἱεροδικείου Θεσσαλονίκης, ἐν π. Μακεδονικά 2, σ. 92.
1706. Γράμμα πΚ. περὶ κωλυμάτων γάμου ἐκ πνευμ. συγγενείας, ἐδ. ὑπὸ Θεοτοκά, σ. 168, ἐκ κώδ. Κριτίου σ. 246.
1709. « Τάξις τῆς νοδαρικῆς » τῆς νήσου Παξῶν, ἐδ. ὑπὸ Γ. Πετροπούλου, σ. 158-159.
1715. Συνθήκη παραδόσεως νήσου Τήνου εἰς τοὺς Τούρκους, ἐδ. ὑπὸ Ἐπ. Γεωργαντοπούλου, Τηνιακά (1889) σ. 233.
- 1716 - 1733. Διάγνωσις πΚ., δι' ἧς κηρύσσεται διαλελυμένη ἡ μεθ' ἱερολογίας μνηστεία, ἀποδημοῦντος τοῦ μνηστήρος ἐπὶ πενταετίαν, ἐδ. ὑπὸ Γεδεών, Καν. Διατ. Α' σ. 209.
1721. Φιρμάνιον τῆς 21 Ὀκτ., περὶ ἀπαγορεύσεως συνάψεως τρίτου γάμου

μεταξὺ χριστιανῶν, μέσφ τῶν τουρκικῶν Ἀρχῶν, μνημ. ὑπὸ Ἰ. Βα σ δ ρ α βέ λ λ η, ἐκ κωδ. 30, σ. 182, Ἱεροδικείου Θεσσαλονίκης, ἐν π. Μακεδονικά 2, σ. 104.

- 1755.** Φιρμάνιον σ. Ὀσμὰν Γ', περὶ μὴ τελέσεως γάμου μεταξὺ μουσουλμάνου καὶ χριστιανῆς, ἀνευ συναινέσεως ἀμφοτέρων. Πρβλ. Χ ρ. Β. Μ α υ ρ ο π ο ὑ λ ο υ, Τουρκ. ἔγγραφα ἀφορῶντα ἱστορίαν Χίου (Ἀθ. 1920) σ. 119.
- 1763.** Βεράτιον ὑπὲρ μ. Βιδινίου Ἰωσήφ' τὸ πρωτότυπον ἐν Ἑθν. Βιβλ. Σόφιας' ἐξεδόθη μετὰ τσεχικῆς μεταφρ. ὑπὸ Joseph Kabrda. Παρατηρήσεις ἐπ' αὐτοῦ ὑπὸ μ. Ἡλιουπόλεως Γ ε ν ν α δ ί ο υ, ἐν π. Ὁρθοδοξία 13 (1938) σ. 169-175.
- 1776.** «...πίστιν ποιοῦμεν οἱ κάτωθι... νοιάριοι... Παξῶν... ὅτι παλαιόθεν δὲν ἦτο ποτὲ ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ ἀνάγνωσις εἰς τὶς διαθῆκες... μόνον ἄρχισεν ἡ αὐτὴ συνήθεια ἀπὸ τοὺς ρεβιζόρους τῶν Κοριφῶν καὶ μᾶς ἐδόθη εἰς εἶδῃσιν ἀπὸ τοῦ 1776 ἕως τοῦ νῦν καὶ ἔτιζι πράττομεν τὴν σήμερον [1783]... ». Ἐδ. ὑπὸ Π ε τ ρ ο π ο ὑ λ ο υ, σ. 368.
- 1797.** Ἱεροδικαστικὴ πράξις 21 Δεκ. περὶ διακανονισμοῦ κληρονομίας ἐξ ἀδιαθέτου μεταξὺ ἐλλήνων ἀδελφῶν, ἐξ ὧν ὁ εἷς ἐξιλαμίσθη, ζῶντος τοῦ πατρὸς των, μνημ. ὑπὸ Ἰ. Βα σ δ ρ α βέ λ λ η, ἐκ κώδ. 169, σ. 49, Ἱεροδικείου Θεσσαλονίκης, ἐν π. Μακεδονικά 2, σ. 114.
- 1814.** « Εἶδησις ἀπὸ μέρος Κανιζελλαρίας τῆς νήσου Πειτζῶν πρὸς ἀπαντας τοὺς καπετανεοὺς », ἐδ. ὑπὸ Ἰ. Βι σ β ί ζ η, ἐν ΕΑΙΕΔ 3 (1950) σ. 10 ἐπ.
- 1817.** Νικ. Κε φ α λ ᾶ, Θαλάσσιος νομοθεσία, συναθροισμένη ἀπὸ διαφόρους νομοθέτας θαλασσίους εὐρωπαϊκοὺς καὶ πλουτισμένη ἀπὸ διαφόρους φυλαττομένας συνηθείας ..(Βιέννη).
- 1821.** Ὁργανισμὸς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας, 27 Δεκ. Κεφ. Α' « Χρέη καὶ δικαιώματα τῶν ἐφόρων τοῦ χωρίου εἶναι... δ') νὰ συμβιβάζωσι τὰς συμπιπτούσας διαφορὰς καὶ κρίσεις, τὰς ὁποίας ὅταν δὲν δύνανται νὰ ἐξισάσωσι, νὰ μεταπέμπωσιν εἰς ἀνώτερον κριτήριον ». Κεφ. Γ' λα'. « Ἄχρι τοῦ διοργανισμοῦ τῶν τακτικῶν νόμων θέλουσιν ἔχειν τὸ κῆρος οἱ σωζόμενοι νόμοι τῶν χριστιανῶν βασιλέων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ». Ἐδ. ὑπὸ Ἀ. Μά μ ο υ κ α, Τὰ κατὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, Α' σ. 113 καὶ 120.
- Ὁργανισμὸς Γερουσίας Δυτ. Ἑλλάδος τῆς 4 Νοεμβρίου. Κεφ. Ε': Καθῆκον τοῦ προεστώτος ἢ τῶν δύο προεστώτων ἐκάστου χωρίου εἶναι: ... 4) « ὁ συμβιβασμὸς τῶν ἐμπιπτούσων διαφορῶν καὶ κρίσεων, τὰς ὁποίας, ὅταν δὲν ἤμποροῦν νὰ ἐξισάσωσιν, νὰ πέμπουν εἰς ἀνώτερον Κριτήριον », ἐδ. ὑπὸ Ἀ. Μά μ ο υ κ α, ἐνθ' ἀν. σ. 31

- Νομικὴ Διάταξις Ἑνατ. Χέρσου Ἑλλάδος, 15 Νοεμβρίου. Τμ. Α' κεφ. Α' περὶ ἰθαγενείας. Μεταξὺ ἄλλων: § ΙΘ'. « *Ξένος δὲν δύναται ἑλληνίδα νὰ συζευχθῆ* ». § ΚΔ': « *Ξένος, ἂν ἑλληνίδα ἐφθασε νὰ συζευχθῆ, ξένη αὐτὴ θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς Νόμους, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ξένα, καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν ξένοι* ». Τμ. Β', κεφ. Γ' § Γ': « *Εἰς ἕκαστον τούτων τῶν χωρίων, κατ' ἐκλογὴν διορίζονται μὲ κοινὴν τῶν κατοίκων συγκατάθεσιν, ἕνας ἢ δύο... Αὐτοὶ οἱ προεσιτώτες νὰ κρίνωσι καὶ τὰς ὑποθέσεις τῶν χωρίων· αἱ ἀποφάσεις αὐτῶν ἀνακρίνονται ἀπὸ τὸ γενικὸν Κριτήριον τῆς ἐπαρχίας* ». § Κ': « *Ἡ ἐπαρχία ὅσα ἰδιαιτέρα ἔθιμα ἔχει, προβάλλει εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον, καὶ αὐτὸς ἀποφασίζει* ». Τμ. Γ' κεφ. Α' § Α': « *Οἱ Κοινωνικοὶ Νόμοι σήμερον δὲν προσδιορίζονται* ». Β' « *Οἱ Κοινωνικοὶ Νόμοι τῶν ἀειμνήστων χριστιανῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ἑλλάδος μόνον ἰσχύουσι κατὰ τὸ παρὸν εἰς τὴν Ἑνατ. Χέρσον Ἑλλάδα* ». § Γ': « *Ὁ Ἄρειος Πάγος νὰ φροντίσῃ νὰ μεταφέρῃ εἰς τὴν σημερινὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν τοῦτο τὸ μέρος τῶν Βασιλικῶν, προσδιορίζων τὰς ἀντιφάσεις κατὰ τὸ κοινῶς συμφερότερον* ». § Δ': « *Ὁ Ἄρειος Πάγος νὰ προσκαλέσῃ τοὺς ἀρχιερεῖς τῶν ἐπαρχιῶν τῆς περιφερείας του, καὶ νὰ καθυποβάλλῃ εἰς τὴν ἐπίκρισιν αὐτῶν τὴν ἐκλογὴν ταύτην τῶν Κοινωνικῶν Νόμων καὶ ἐπικυρωθεῖσαν οὕτω νὰ δημοσιεύσῃ διὰ τοῦ τύπου* ». Τμ. Γ' κεφ. Α' § Α': « *Ἀπὸ τὰ αὐτὰ Βασιλικά νὰ γίνῃ καὶ τούτων ἐκλογὴ* ». § Β': « *Ἡ ἐκλογὴ νὰ εἶναι ἀνάλογος μὲ τοὺς καιροὺς καὶ τὰς περιστάσεις* ». § Γ': « *Νὰ καθυποβληθῆ καὶ αὐτῶν ἡ ἐκλογὴ εἰς τὴν ἐπίκρισιν τῶν ἀρχιερέων διὰ τοῦ Κριτηρίου τοῦ Ἀρείου Πάγου* ». § Γ': « *Εἰς τὰ ἐμπορικὰ παραδέχεται ἡ Ἑνατ. Χέρσος Ἑλλάς, ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸν Ἐμπορικὸν Κώδικα τῆς Γαλλίας, ἂν καὶ ἡ Ἑθνικὴ Βουλὴ δέχεται αὐτόν* ». Ἐδ. ὑπὸ Ἄ. Μάμουκα, ἔνθ' ἄνωτ. Α' σ. 43-76.
1822. Ὁργανισμὸς τῶν Ἑλληνικῶν Ἐπαρχιῶν, τῆς 30 Ἀπριλίου. § λγ': « *Οἱ [δημογέροντες] ἐκτελοῦσι τὰ χρέη τῶν εἰρηνοποιῶν Κριτῶν* ». Ἐδ. ὑπὸ Ἄ. Μάμουκα, ἔνθ' ἄνωτ. Γ' σ. 67.
- Ποιν. Στρατ. διατάξεις τῆς 2 Μαρτίου, ἔδ. ὑπὸ Ἰ. Θεοφανίδου, Ἱστορ. Ἀρχεῖον, τ. Α' Ἱστορ. σχόλια, σ. 171 ἔπ.
1829. Ἐγγραφοὺν 19 Μαρτίου Δημογεροντίας Σπυριδίου πρὸς Ἰ. Καποδίστριαν, περὶ ἐφαρμογῆς τῶν ἐθίμων των, ἔδ. ὑπὸ Ἰ. Βισβίτζη, ἐν π. Ἀθηνᾶ 53 (1949) σ. 239.
- Ἐγκύκλιον γράμμα Ἰγνατίου, μ. Ἡρακλείας, κατὰ τῶν πολυτελῶν κεντημάτων, κλπ. τῶν διδομένων χάριν προικός, ἔδ. ἐν π. Ὁρθοδοξία 29 (1954) σ. 78 ἔπ.

1830. Ἐγκύκλιος Σεπτεμβρίου, τῆς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματείας, ὑπ' ἀριθ. 3172, περὶ ἐθίμων, ἐδ. ὑπὸ Ἰ. Βι σ β ί ζ η, ἐν π. Ἀθηνᾶ, 53 (1949) σ. 250 ἐπ.
1835. Ἐγκύκλιος κΚ. τῆς 31 Δεκ., περὶ τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς ἔγκυρον τοῦ γάμου σύστασιν, ἐδ. ὑπὸ Γ ε δ ε ώ ν, Καν. Διατ. Α' σ. 369 καὶ ὑπὸ Θ ε ο τ ο κ ᾶ, σ. 195 ἐπ.
1836. Φιρμάνιον σ. Μαχμούτ Β', περὶ προνομίων τῶν νήσων Πάτμου, Ἰκαρίας, Λέρου καὶ Καλύμνου, ἐδ. ὑπὸ Μ. Μ α λ α ν δ ρ ᾶ κ η, ἐν π. Ἑλληνικά 11, σ. 187.
- Συμφωνητικὸν 1 Αὐγ. περὶ ρυθμίσεως τῶν προικοσυμφώνων ἐν Βούρμπιανῆ τῆς Ἡπείρου, ἐδ. ὑπὸ Κ. Φ ρ ό ν τ ζ ο υ, ἐν π. Ἡπειρ. Ἑστία 4 (1955) σ. 322 ἐπ.
1838. Ἐγγραφὸς Συμφωνία ἀπὸ 17 Μαΐου περὶ τοῦ ἀνωτάτου ὀρίου προικὸς ἐν χωρίοις Ζαγορίου, ἐδ. ὑπὸ Κ. Φ ρ ό ν τ ζ ο υ, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 229-231.
1840. Περὶ ρυθμίσεως τῶν προικοσυμφώνων κλπ. ἐν ἐπαρχίᾳ Πιτωριανῆς καὶ Βελλᾶς τῆς Ἡπείρου, ἀπὸ 1 Σεπτ., ἐδ. ὑπὸ Κ. Φ ρ ό ν τ ζ ο υ, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 328 ἐπ.
1842. Βεράτιον σ. Ἀβδουὺλ Μετζήτ πρὸς τὸν Ἡρακλείας Διονύσιον, ἐδ. ὑπὸ Τ. Γ ρ ι τ σ ο π ο ύ λ ο υ, ἐν ΑΘΛΓΘ 21 (1956) σ. 238 ἐπ.
- Συμβόλαιον βεκίλη Ζαγορίου, ἐδ. ὑπὸ Δ. Μ. Σ ᾶ ρ ρ ο υ, ἐν Δωδώνη, ἠπειρ. ἡμερολογίῳ τοῦ 1899, σ. 83 ἐπ. Ἄρθρ. Ε': « Ὅλας τὰς μερικὰς ὑποθέσεις καὶ συμπιτούσας διαφορὰς τῶν πατριωτῶν θέλει τὰς διορίζει ἐξω εἰς τὰ χωρία νὰ θεωρῶνται ἀπὸ τοὺς προκρίτους καὶ εἰδημονεστέρους χωριανοὺς μὲ κομπρομειακὸν ἔγγραφον κατ' ἐκλογὴν τῶν ἰδίων διαφορομένων, καὶ ὅποιαν ἀπόφασιν κάμουν οἱ αἰρετοὶ κριταὶ θέλει ἔχει τὸ κῆρος καὶ ὁ κοινὸς βεκίλης εἶναι εἰς χρέος νὰ ἐκτελῇ αὐτήν, εἰς ὅποιον δὲ χωρίον δὲν εὐρίσκονται εἰδήμονες νὰ διορίζωνται ἀπὸ ἄλλα χωρία ».
1845. τῆς 5 Ἰουλίου, « Στίμα » ἐπὶ τῶν προικῶν Ζαγορίου, ἐδ. ὑπὸ Δ. Σ ᾶ ρ ρ ο υ, ἐν π. Ἡπ. Χρονικά 2 (1927) σ. 297 καὶ ἀνεδ. ὑπὸ Κ. Φ ρ ό ν τ ζ ο υ, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 315 ἐπ.
- τῆς 28 Ἰουνίου. Θέσπισμα περὶ προικῶν ἐν Ἰωαννίνοις, ἐδ. ὑπὸ Κ. Φ ρ ό ν τ ζ ο υ, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 317 ἐπ.
1855. τῆς 1 Φεβρ. Πρακτικὸν περὶ καθηκόντων τινῶν τῆς δημογεροντίας [Χίου], ἐδ. ὑπὸ Α r g e n t i, σ. 231-232.
1861. τῆς 27 Σεπτ. Ὁργανισμὸς τῆς Κοινότητος [Χίου], ἐδ. ὑπὸ Α r g e n t i, σ. 232-244 (ἐξ ἄρθρων 52).
1869. Ἐγκύκλιος 16 Ἰουνίου, μ. Πρεβέτης Σεραφεῖμ, περὶ ἀρραβῶνος (βάσει π/κῆς ἐγκυκλίου) ἐν κώδικι μ/πόλεως Πρεβέτης (σ. 267-268),

ἔδ. ὑπὸ Φιλαρέτου Βιτάλη, ἐν π. Ἑπειρ. Ἑστία 6 (1957) σ. 623. § Ζ' : « Ἐν τῇ διαλύσει ἀρραβῶνος, μόνον τὸ τοῦ ἀρραβῶνος δακτυλίδιον θέλει δίδει διπλοῦν ὁ μετανοῶν, τὰ δὲ ἄλλα συμβάντα ἔξοδα εἰς φαγοπότια καὶ κεράσματα θέλουσιν λογίζεσθαι μηδὲν, οὐδὲ ἠμποροῦν νὰ ἀπαιτῶνται ».

1914. Καταστατικὸν τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Ἐγκρίσει τῆς Ἱ. Συνόδου. (Λευκωσία 1914). Τὰ ἄρθρα 67-79 περὶ γάμου καὶ διαζυγίου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Σ. ΓΚΙΝΗΣ